

En utskrift från Dagens Nyheters nätupplaga, DN.se, 2015-02-11 11:40:48

Artikelns ursprungsadress: <http://www.dn.se/debatt/fri-jakt-pa-svensk-kronhjort-vore-forodande-och-skulle-utarma-landskapet/>

”Fri jakt på svensk kronhjort vore förödande och skulle utarma landskapet”

Publicerad 2015-02-08 00:44

Foto: Kerstin Joensson ”Den som har upplevt kronhjortens parningsbröl en tidig septembermorgon glömmer det inte”, skriver artikelförfattaren.

Kronhjorten har långsamt återtagit sitt utbredningsområde efter att på 1800-talet ha varit reducerad till ett fåtal djur. Nu agerar flera lobbyorganisationer för att släppa jakten fri, men det vore förödande, skriver Carl-Gustaf Thulin på Centrum för vilt- och fiskforskning.

Olika lobbyorganisationer försöker driva igenom oreglerad, allmän jakt på kronhjort i Sverige. Det vore mycket olyckligt om de lyckas. För kronhjorten, för den biologiska mångfalden samt för oss och framtida generationer.

Kronhjorten, Cervus elaphus som Linné namngav den på latin efter den imponerande hornuppsättningen på handjuren (hjortarna), är världens tredje största hjortdjur efter älg och kanadahjort (wapiti). Den har funnits i Syd- och Mellansverige sedan istiden. Vid mitten av 1800-talet var den tillbakaträngd till ett minimum på grund av oreglerad jakt. Vid ett tillfälle räknades det sammanlagda antalet till mindre än femtio djur, begränsat till ett område i Skåne.

Sedan mitten av 1900-talet har kronhjorten mycket långsamt återtagit sitt forna utbredningsområde. Detta har skett med hjälp av mer eller mindre kontrollerade stödutsättningar samt smitningar från hägn. I dag finns det runt 20.000 kronhjortar i Sverige, från Skåne upp till fjällkanten i Jämtland och Västerbotten. Antalet ökar fortfarande, men det går långsamt.

Kronhjorten är ett mycket skyggt, grupplevande hjortdjur. I de större grupperna, som ofta består av hindar, kalvar samt

några unghjortar, hjälps man åt att spana efter rovdjur. En ofta framgångsrik, men nödvändig strategi. Studier visar nämligen att kronhjorten är varens favoritföda. Även björn och lo kan fälla kronhjort.

Under brunsten, parningstiden, bildar äldre kronhjortar harem. De lockar till sig hindar genom ett dovt brölande. De fullvuxna hjortarna (handjuren), störst och starkast vid 10-14 års ålder, har visat sig vara mycket viktiga för kronhjortens ekologi. Den som har upplevt kronhjortens parningsbröl en tidig septembermorgon glömmer det inte. Det är ett av naturens mest imponerande föreställningar. Magnifikt. Ursprungligt.

Kronhjorten är och har varit en viktig föda även för oss människor. I Sverige skjuts i dag cirka 6.000 kronhjortar i Sverige. Det kan låta mycket, men är långt färre än älg, rådjur och dovhjort (cirka 95.000, 100.000 och 30.000 vardera). Det motsvarar cirka 300.000 kg ekologiskt kronhjortskött; magert, klimatsmart, hälsosamt och, inte minst, gott. Jakten är i dag huvudsakligen reglerad i kronhjortsskötselområden. De markägare som inte vill samverka i dessa skötselområden får endast jaga kalv.

Nu agerar flera lobbyorganisationer för att släppa jakten på kronhjort fri. I den nu nedlagda jaktlagsutredningen har verkats för en förlängd, oreglerad jakttid på kronhjort. Detta skulle, om det drivs igenom, vara förödande för den svenska kronhjorten. Det riskerar att kasta svensk kronhjortförvaltning tillbaka till 1800-talets okontrollerade jakt.

När älgjakten nyligen utreddes och förnyades kom man fram till att en ökad samordning av jakten var nödvändig för en ändamålsenlig vård och för att bättre kunna balansera älgstammens storlek med skogsbrukets intressen. Kronhjorten är än mer känslig för en hård avskjutning än älgen, då hindarna som mest föder en kalv varje år, till skillnad mot älgen som i genomsnitt föder mer än en kalv per år. Det är därför mycket märkligt om jakten på den mer sällsynta kronhjorten ska släppas i en helt annan riktning än älgjakten.

Argumenten som förs fram för en fri jakt på kronhjort är skador på skog och grödor. Betande kronhjortar kan skada såväl skogsplantor som vuxna träd, men skadebilden överdrivs ofta. Riksskogstaxeringen från 2014 visar att skogen tillväxer med cirka 30 procent mer än vad som avverkas. Även inom jordbruket kan grödor betas, men samtidigt var fjolårets skördar rekordstora. En väl organiserad, reglerad samförvaltning, som nu sker i kronhjortsskötselområden, är mycket bättre. Kronhjorten kan då regleras under kontrollerade former där de är många, och expandera där de är färre.

Det är viktigt att vi har en rik och levande landsbygd, där markägare kan leva på markens produktion av grödor, skog, vilt och mångfald. Vi måste också ha en samsyn i hur landskapet ska förvaltas. Skadeförebyggande åtgärder och viltanpassning av jord- och skogsbruk är viktigt för den som vill kunna skydda sin näringsverksamhet. Ett intensifierat, regionalt jakttryck är en annan möjlighet. Vi ska dock inte enbart lasta våra vilda djur för ekonomiska bekymmer inom de areella näringarna. De har oftast andra bevekelsegrunder, som sällan har med vilda djur att göra.

Klövdjuren har många viktiga ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster, och vi behöver snarare fler betande och bökande djur i landskapet än färre. En nyligen publicerad vetenskaplig studie visar att upp till 96 procent av ängs- och hagmarkerna har försvunnit under de senaste 100 åren (Cousins m fl i tidskriften Ambio). Orsaken är framför allt minskat bete, vilket leder till att de öppna markerna, som är så värdefulla för den biologiska mångfalden, omvandlas till skog. För att motverka denna utveckling behövs fler betande djur, vilda såväl som tama, inte färre.

Fri jakt på kronhjort är alltså inte en bra lösning. Det vore förödande för ett grupplevande, jaktkänsligt vilt som kronhjort, och bidra till utarmningen av landskapet. Jag föreslår därför:

1 Skapa klövviltförvaltningsområden:

Utöka den välorganiserade jaktordningen med kronhjortsskötselområden och jaktfokus mot kalvar och unga djur att omfatta även övriga klövdjur; rådjur, dovhjort, mufflon och vildsvin. Oorganiserade områden får endast jaga årsungar (kid, kalv, lamm, kulling). Detta möjliggör en spridning där klövdjuren är få, och ett hållbart jaktligt uttag där klövdjuren är många.

2 Viltindexera arealbidragen (se DN Debatt 2014-03-29):

De markägare som har mer djur, vilda såväl som tama, på sina marker får mer i arealbidrag. En sådan indexering baserad på spillningsinventeringar ger oss även ett utmärkt redskap att övervaka viltpopulationernas sammansättning, utveckling och hälsa.

3 Möjliggör stödutsättningar:

För att kunna påverka vilttillgången på sina marker bör reglerna för stödutsättningar av vilt lättas upp (se exempelvis DN Debatt 2014-08-03). Stödutsättningar har varit, och är, en mycket viktig del i svensk natur- och viltvård, och det finns många goda skäl att vidareutveckla den verksamheten. Jag föreslår i första hand att stödutsättning av kron- och dovhjort underlättas.

Rika och livskraftiga klövdjurspopulationer ger: 1) fler möjlighet till jakt som genererar ett klimatsmart och hälsosamt viltkött, 2) viktiga jaktbyten för våra stora rovdjur, som även styr undan rovdjuren från våra tamdjur, 3) fler vilda betesdjur

som bidrar till bevarandet av det öppna landskapets biologiska mångfald.

Slutligen, en stark kronhjortstam ger de ickejagande medborgarna möjlighet att uppleva det magnifika skådespel som brunstande kronhjortar bjuder på. Viktiga upplevelser och naturnärhet för människor i en allt mer urbaniserad värld. För oss och för framtida generationer.

Carl-Gustaf Thulin, föreståndare Centrum för vilt- och fiskforskning, SLU

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.